

ARNAVUTLUK'UN SOSYO-EKONOMİK PROBLEMLERİ VE ÖNERİLEN ÇÖZÜMLER

Ramadan CIPURI

Balkan Girişimcileri Cemiyeti Başkanı, Arnavutluk

Çev. Ayşe Merve KAMACI

1. Arnavutluk Nüfusu ve Göç

Arnavutluk, kendi toprakları içinde küçük bir nüfus grubu barındıran bir ülkedir ve nüfus sayısı, ülke sınırları dışında yaşayan Arnavut vatandaşları da dikkate alındığında iki katına çıkar. İstatistiklere göre Arnavutluk topraklarında yaklaşık 3,2 milyon insan yaşamaktadır. Bu nüfusun dışında 1 milyon kadar kişi de Batı ve Doğu'da çeşitli bölgelere göç etmiştir. Tüm bunlar dikkate alınırca, Arnavut nüfusu 4,2 milyona ulaşır. Genelde Arnavut nüfusu genç bir nüfus olarak kabul edilmektedir. Yaş ortalaması 32,5'tir. Cinsiyete göre ortalama verirsek de; erkeklerde 32,1, kadınlarda ise 33 yaş ortalamasına ulaşırız.

Ancak komünist rejimin çöküşünü takip eden dönemde, nüfus büyümesinde dikkat çeken bir azalma kaydedilmiştir. Nüfus büyümesindeki bu büyük düşüşün temel etkenleri şu şekilde sıralanabilir: Oldukça yüksek seyreden göç eğilimleri ve *doğum sayısındaki sürekli düşüş*.

1.1. Doğum Sayılarındaki Sürekli Düşüş

“1990 yılında kaydedilen 82.000 doğumdan, 2007 yılın sonunda doğum sayısı 33.000'e düşmüş, böylece %60'lık bir azalma gözlenmiştir. 1960'tan bu yana toplam doğurganlık oranı (TDO) sürekli bir düşüş halindedir. 1960 yılında TDO oldukça yüksekti, üretken yaş grubundaki her kadın başına 5 çocuktan fazla çocuk denk geliyordu. 2007 yılında ise göstergeler, üretken yaş grubundaki her kadın başına 1,4 çocuğa kadar düşmüştür. Bu oldukça önemli bir göstergedir çünkü nüfusun üremesi ile doğrudan ilgilidir.”¹

1.2. Göç

Arnavut nüfusu genç bir nüfus olarak bilinmektedir. 1990'dan sonra nüfus, yalnızca ülke yapısını değil aynı zamanda büyüme oranını da büyük oranda etkileyen göç fenomeni ile karşıya kalmıştır. Nüfusun serbest ve kontrolsüz hareketi, kentsel nüfusun kırsal nüfusa olan oranını etkilemiştir. "2007 yılında kentsel nüfus %48,5 oranında artış gösterirken, kırsal nüfus 2001 yılındaki %57,3 oranından %51,5 oranına gerilemiştir. 1989 Nüfus Sayımı'na göre kırsal nüfus, toplam nüfusun %38,5'ini oluşturmaktadır."²

Kentsel nüfusun, köylerde yaşayan nüfusun kaçınılmaz düşüşü ile ikiye katlanıp sürekli yükselişte olması durumu, Arnavutluk'un ciddi bir sorunudur. Bu sorun, özellikle başkent Tiran gibi büyük şehirlerde çok daha hassastır. 2007 yılında Tiran Belediyesi tarafından gerçekleştirilen bir çalışmaya göre, Tiran nüfusunun 10 yıl içinde üçe katlanıp, 1,5 milyon kişiye ulaşması beklenmektedir.

1.2.1. Tiran: Dünyada En Büyük Nüfus Artışı Görülen Başkent

Uzmanlara göre, Tiran nüfusunun bir yıllık sürede artış oranı dünyadaki en yüksek oranlara tekabül etmektedir. Şehirde büyüme oranı yılda %7-8'e kadar ulaşmıştır. Bu yüzdenin %2'si doğal artış (doğum-ölüm raporu) iken %5-6'sı demografik büyüme (şehre göç ve şehirden ayrılma) şeklindedir.

Başkentteki hızlı demografik değişikliklerin, barınma sorunu üzerinde doğrudan etkisi bulunmaktadır. "Ancak, Büyük Tiran projesi için yapılan nüfus ve gelişim planı projeksiyonuna göre, bu bölgede ikame edenlerin sayısının 10 yıl sonra 1,5 milyon kişiye ulaşması beklenmektedir. Tiran nüfusu artışı yıllık %7,5'lik büyümesini sürdürürse, 2007 – 2017 yılları arasında nüfusun 1.300.342 mukim rakamlarına ulaşacağı öngörülmekte ve 2019 yılında da 1,5 milyon kişinin üzerine çıkması beklenmektedir."³

2. Arnavut Göçü

Arnavutluk, 1990'lı yılların başından itibaren büyük çaplı göç fenomeni ile karşı karşıyadır. Demografik rejimin bu önemli açısı 90'lı yıllara kadar neredeyse bilinmiyordu bile. O dönemlerde Arnavut toplumu kapalı bir yaşam sürüyordu. 90'lı yıllardan sonra göç, demografik rejimin belirlenmesinde temel bileşenlerden olmuştur. Son yıllarda nüfusun %25'i dışa göç etmiştir. İtalya ve Yunanistan, Arnavutların en çok göç ettiği iki ülkedir.

1990'lı yıllardan bu yana gerçekleşen göç hareketinin ana nedeni gelecek yaşamı garanti altına alma isteğidir. Arnavutluk'ta bulunan sayısız kaynağa rağmen, söz konusu kaynaklar yararlı şekilde kullanılmamaktadır ve bu du-

rum, Arnavutluk vatandaşlarının ülke dışına göç etmesinin ardında yatan temel neden olagelmıştır. Ülkenin sahip olduğu doğal kaynakların kullanımı, yeni iş imkânlarının yaratılması, yatırım yapılması ve yerel Arnavut ekonomisinin güçlendirilmesi gibi yollarla göç eden insanların sayısı doğrudan azaltılabilir.

Ülke dışına göç eden Arnavut nüfusun önemli sosyal sorunlarından biri, göç ettikleri ülkelerde “Sosyal Entegrasyon” sağlayamamaları durumu olmuştur. Bu vatandaşların istihdam edildikleri işleri sosyal statülerini etkiler. Yunanistan ve İtalya’daki Arnavut göçmenlerin çoğu inşaat sektöründe, tarımda (erkek) ve ev işlerinde (kadın) çalışmaktadır. Bu sektörlerde istihdam edilme durumu entegrasyon, medeniyet ve özgürlük etkenlerinden daha çok hayatta kalma sorununu doğurur.

Bu ülkelerdeki Arnavut göçmenlerin imajı, kendilerinin çalıştıkları ülke nüfusundaki varlıkları ve ilişkileri ile ilgili olarak değil, basın ve televizyon tarafından inşa edilmiştir. Bu ülkelerdeki göçle ilgili çalışan uzmanlar, Arnavutlarla doğrudan ilişki içine hiçbir zaman girmeyen kişilerin Arnavutlara karşı olumsuz fikirler oluşturduğunu belirtmektedir. Arnavutların, özellikle bu sektörlerde çalışıyor olmaları, yasal olmayan eylemlerde bulunmaları ve Arnavut otoritelerinin kendi toplumunun sosyal yaşamına karşı kayıtsız kalmaları, bu ülkelerde Arnavut göçmenlerinin etkisini düşürmektedir.

2.1. Göç: Ülke İçin Dikkate Değer Bir Gelir Kaynağı

1991 yılından günümüze kadar Arnavut nüfusunun %25’inden fazlası göç etmiştir ve şimdi zengin ülkelerde ikame edip yaşamaktadır. Söz konusu göçmenler geçtiğimiz yıl içinde, evlerine 1 milyon Euro getirmiştir; ülke içine soktukları parayla ev halkının tüketim masraflarının büyük kısmını karşılamış, ülkenin en ücra köşelerinde fakirlik oranını düşürmüş, Arnavutluk’u ithal mal taşımalarını karşılayabilir hale getirmiş ve aynı zamanda ulusal “lek” para biriminin istikrarının sağlanmasında etkili olmuşlardır. Arnavutluk Bankası’nın 2008 yılının ilk üç aylık süresini kapsayan bir araştırmasına göre, Arnavutluk Cumhuriyeti topraklarındaki ikame edenlerin yaklaşık %26’sı aile üyesi göçmenlerden gelen para havaleleri ile geçinmektedir. Coğrafik dağılım, yukarıda bahsedilen kişilerin %59’unun kırsal alanlarda, geri kalanların ise kent- sel alanlarda yaşadığını göstermektedir. Bu aileler, göçmenlerden ayrı ayrı %66 ve %34 oranlarında nakit havalesi almaktadır. Göçmenlerden gelen nakit havaleleri kırsal alanlarda yaşayan ailelerin aylık gelirlerinin en önemli bileşenini oluşturmakta, söz konusu gelirlerin %40’ını kapsamaktadır.”⁴

2.2. Göçmen Geliri Düşüşleri

Göçmenlerin son yirmi yılda sağlamış oldukları büyük gelirlere rağmen, ekonomi uzmanları gelecekte de aynı durumun devam edebileceğinden emin değil. Göçmenlerden gelen gelirler zaman içinde azalacak; yalnızca bundan başka gelir kaynağı olmayan aileler için değil devlet ekonomisi içinde büyük bir sorun teşkil edecektir. Bu durumdan devlet ekonomisinin etkilenme nedeni, göçmenler tarafından yapılan nakit havalelerinin ticaret açığının büyük kısmını kaplıyor olmasıyla açıklanabilir. Bu tespit, Arnavutluk Bankası'nın yapmış olduğu bir araştırmanın sonucudur. Araştırmaya göre, gelecek yıllarda bu gelir girişi, göçmenler ve anayurttaki akrabalar arasındaki ilişkilerin zayıflaması neticesiyle kesilecektir. Yine araştırmaya göre 189.000 aile veya başka bir deyişle, toplamda Arnavut ailelerinin %26'sı göçmenlerden gelen gelirle yaşamlarını idame ettirmektedir.

Oluşan durum dikkate alındığında, hükümetin ticaret açığını kapamak üzere başka bir fon kaynağı bulması gerekliliği göze çarpar. Göçmenlerden gelen gelirden, geçtiğimiz yıl da bir düşüş kaydedilmiştir. Arnavutluk Bankası verilerine göre, 2008 yılının ilk üç aylık döneminde, bu nakit havaleleri 210 milyon Euro'luk bir miktara tekabül etmekteyken, söz konusu rakamlar bir önceki yıla göre %5'lik bir düşüş yaşandığının göstergesidir.”⁵

Göçmenlerden gelen gelirleri büyük oranda etkilediği gözlenen bir başka önemli etken de, göçmenlerin çalıştıkları ülkelerde hissedilen mali krizdir. Göç ettikleri ülkelerde yaşam masrafları yükselişleyen gelir oranları hayli düşürülmüştür.

2.3. Göçmenlerin Ticaret ve Turizm Üzerindeki Olumsuz Etkileri

Ticaret ve turizmin ekonomiyi ayakta tuttuğu diğer ülkelerin aksine, Arnavutluk'ta durum tam tersinedir. Ülkede ekonomiyi ayakta tutan, ticaret ve turizmden ziyade belirli bir miktar para girişi yapan göçmenlerdir. Bu nedenle, Uluslararası Göç Organizasyonu'nun (UGO) verilerine göre, para nakliyatlarında ilk sırayı göçmenler almaktadır. “Göçmenler tarafından evlerine gönderilen paralar, diğer ilgili ekonomik faaliyetlerin sağladığı para girişi oranlarına kıyasla oldukça değerlidir. Bu gelir, ticari faaliyet gelirlerinin %65'idir ve turizmden elde edilen gelirlerden ortalama %132 oranında yüksektir”⁶

“2007 yılına kadar göçmenlerin para gönderdiği tüm bankalardan toplanan verilere göre:

- Her yıl, Arnavutluk göçmenlerin nakit havalelerinden 934 milyon Euro kâr elde etmektedir
- Ülke GSMH'sının %13'ü göçmenlerce gönderilen paraları kapsamaktadır

- Arnavut ailelerinin %26'sının ülke dışında çalışan akrabası bulunmaktadır
- Göçmenler tarafından gönderilen nakit havaleleri, turizm gelirlerinden %132 daha yüksektir
- Göçmenler tarafından gönderilen nakit havaleleri, ticaret gelirlerinden %65 daha yüksektir"⁷

2.4. Göçün Sosyal Etkileri

Şu ana kadar göç eden nüfusun Arnavut toplumu üzerindeki sosyal ve kültürel etkisini gösteren bir çalışma yapılmamış olmasına rağmen bu sosyal ve kültürel etki toplumun neredeyse tüm katmanlarında hissedilmektedir. Arnavutluk'a sokulan yeni yaşam biçimi, geleneksel yaşamı etkilemektedir.

Özellikle de Yunanistan'daki Arnavut göçmenlerin yaşama ve çalışmalarını etkileyen önemli bir sorun isimlerinin ve dinsel inanışlarının değiştirilmesidir. Arnavutların çoğu, daha iyi bir iş bulmak için veya yerel insanlarla daha kolay iletişim kurabilmek için yeni ortamlara uyum sağlamak zorunda kalmış, isimlerini, Müslüman isminden Ortodoks ismine değiştirmeye zorlanmıştır. Yaşadıkları ülkede uzun süre çalışma hayatı geçiren göçmen Arnavutların büyük kısmı yeni dinsel inançlar geliştirmiş, böylece Arnavutluk'a yeni bir gelenek ve yaşam tarzı sokmuştur. Bu alanda çocukların daha genç jenerasyonu en sorunlu bölümdür. Bahsi geçen olay küçük yaşlarda görülmektedir. Genç jenerasyon yerel nüfus gibi yaşamakta, onlarla aynı alanlarda eğitim görmekte, aynı ortamlarda bulunmakta ancak onlardan farklı olarak sayısız sorunu da beraberinde taşımaktadır.

Ülke dışında yaşayan Arnavutların, Arnavut nüfusunun %25'inden fazlasına tekabül etmesi, Arnavut toplumunun sosyal ve kültürel anlamda çokça etkilenmesine sebeptir.

3. Kan Davaları: Arnavut Toplumunun Ciddi Sorunu

Kan davaları, Arnavut devletinin gelişimini krizlere sokan en önemli sorundur. Ülkenin kuzeyindeki kuruluşların hassaslığı, adaletin kabile grupları tarafından yerine getirilmesi ile sonuçlanmış ve bu durum da aileler arasındaki sayısız kan davalarında gözlenmiştir.

Avrupa ulusları tarafından uzun zamandır unutulmuş olan Kanun ve Kan Davaları fenomeni, geleneksel yasalara dayanmaktadır. Arnavutların bu konuda uzun bir geçmişi vardır ve hukukun üstünlüğü bu ülkede çok geç kabul edilmiştir. Osmanlı yönetimi sırasındaki Kanun Yönetimi, bağımsız Arnavut devletini kurma ve devlet mahkemelerine geçme girişiminin gecikmesi, toprak kontrolündeki zayıflık, düşük eğitim düzeyi ve ekonomik yaşam, kan davalarını devam ettiren faktörlerdir.

Kuzey Arnavutları, birbiriyle olan sorunların çözümünde mahkeme sisteme başvurmamaları ile bilinmektedir. 600 yıl boyunca, sorunların çözümünde kan dökümü en makul yol olarak kabul edilmiştir. Komünist polis devleti bu durumu kontrol altına alabilmiştir ancak yasaların ve düzenin bozulması ile kan davası cinayetleri sayısı gittikçe artış göstermiştir. Bunlar “hakmarra” cinayetleri olarak bilinmektedir ve yıllar içinde bu cinayetlerin etrafında belirli ritüeller şekillenmiştir. Görünüşe göre, bir cinayetin ardından 24 saat içinde saldırı yapılırsa, katilin tüm ailesini ortadan kaldırmaya hak bulunur. Ancak kurbanın, öldürülmeden önce uyarılması gerekir, kimse kimseyi arkasından vurmaz.

Kan davası oç alma cinayetleridir. Kan davası uğruna cinayet yapılırsa, katledilen taraf ya affedicisi taraf olacaktır ya da kan davasını sürdürmeye devam edecektir. Zarar gören tarafın üzerindeki baskı, kan bozulana kadar sürer.

Bu fenomenin gelişimiyle ilgili her şey aslında hukukun üstünlüğünün zayıflığı ile ilgilidir. “Kanun yasalarının” (geleneksel yasalar) mahkeme yasalarının yerini alması devletin itibarını ve kabile ile “Kanun” yasaları altında yaşayan insanların durumunu kontrol altına alma yetisini zayıflatmaktadır. Bu durumda, özellikle de Kuzey Arnavutluk’ta “Kanun Mahkemeleri” ve “Geleneksel Meclisler” gibi paralel kuruluşlar oluşturulmuştur. İnsanların desteğini alan bu “paralel kuruluşlar” hukukun üstünlüğüne dair açık bir meydan okuma gibidir.

Kanun yasalarının acı veren bir yanı, “ngujimi” (kan davası için tecrit etme) ve hapse atılan veya Arnavutluk dışına kaçan suçlu kişinin akrabalarını da öldürme eylemidir. Görevlerini yerine getiren 300’den fazla polis öldürülmüştür. Kan davası çatışmaları karşısında hakim ve savcılar kendilerini çaresiz hissetmektedir. Bu anlamda devlet yapması gereken şeyleri yerine getirememektedir.

Oç almaya götüren çatışmaların en büyük nedenleri toprak sahipliği, insan ticareti, narkotik ticareti ve benzeri şeylerdir. “18 yıl içinde, kan davalarından 9.800 kişi öldürülmüştür. Bazı bölgelerde, “Kanun”, aynı soydan aileler arasında cinayetlere yol açmaktadır. Yalnızca Shkodra şehrinin yakınlarındaki Zadrima köyünde yakın bağları olan 2.200 aile, bu sebepten birbirleriyle konuşmamakta veya toprak dağılımları yüzünden birbirlerini ziyaret etmemektedir. Uyuşturucu ve kadın ticareti çatışmaları, birbirine karşı gizli kin besleyen ve karşılık vermek için doğru zamanı bekleyen 4.600 aileyi içine almıştır. 1991 yılından bu yana 18 yılda erkek, kadın ve çocuk dahil 6.000’den fazla aile kan davaları nedeniyle tecrit edilmiştir. Yalnızca 1991 yılında 2.000 ölü, 5.000 yaralı ve 3.500’den fazla şüpheli rapor edilmiştir. 2002 yılında, 1.270 kişi kan davasından kaçabilmek için ülke dışına çıkmıştır.”⁸

Sorun, Arnavutluk başkenti Tiran'da da görülmeye başlamıştır. Kırsal alanlardan ailelerin şehirlere göç etmesi bu fenomenin azalmasına yol açmamıştır. "Tiran'da 110 aile kan davasından yakalanmıştır. Arabulma ve uzlaşma girişimleri, düşmanlık çatışmalarında yer alan ailelerin %40'ına yakını yasal yollarla soruna çözüm getirmeye ikna edebilmiştir. Ancak yine de, kan davasında yer alan ailelerin sayısı 800'den 1.500'e yükselmiştir. Düşmanlık besleyen ailelerin göç etmesi, cinayetlerin sayısının her yıl gittikçe artan oranlarda düşürmektedir."

"Kanun"un uygulanması yalnızca vatandaşlık haklarının ihlal edilmesini değil, aynı zamanda ulusal güvenliğin bozulmasını da beraberinde getirmektedir. Hukukun ve devletin resmi kurumlarının açıklamaları bile Kanun yasalarının yaygınlaşmasını dizginleyememiştir. Devlet kurumları, Kanun psikolojisi ve mantalitesi karşısında eli kolu bağlı kalmaktadır. Fakirlik ve işsizlik, 1997 olaylarındakine benzer bir çatışma ortamı yaratacak bir sosyal depresyona yol açabilir.

Çatışmaların Temel Nedenleri:

Köylerde toprak meselesi	%28
Şehirde mülkiyet meselesi	%17
Cinayet meselesi	%6
Onur meselesi	%14
Kadın ticareti meselesi	%15
Sıradan olaylar	%10
Geçmişten gelen yükümlülükler	%3
Diğer	%7

Düşmanlıkların Temel Nedenleri:

Köylerde toprak meselesi	%22
Şehirde mülkiyet meselesi	%14
Cinayet meselesi	%13
Onur meselesi	%18
Kadın ticareti meselesi	%20
Sıradan olaylar	%2
Geçmişten gelen yükümlülükler	%5
Diğer	%6

Kan Davalarında Tecrit Etmelerin Temel Nedenleri

Köylerde toprak meselesi	%2
Şehirde mülkiyet meselesi	%1
Cinayet meselesi	%80
Onur meselesi	%6
Kadın ticareti meselesi	%4
Sıradan olaylar	%0
Geçmişten gelen yükümlülükler	%6
Diğer	%1

4. Narkotik Ticareti

Narkotik ticareti sorunu, Arnavutluk ve Arnavutlar için ciddi bir sorun olagelmıştır ve konuya acil bir çözüm getirilmelidir. Bu sorunun çözümüne yönelik pek çok girişimde bulunulsa da, Arnavutluk konuyla ilgili olarak bu yıl uluslararası organizasyonlar tarafından çokça eleştiri almıştır. “Uluslararası Narkotik Bürosu ve İcra İlişkileri Yasası” raporuna göre, Arnavutluk, narkotiklerin kaynağından Avrupa ülkelerine geçirilmesi için kullanılan bir köprü görevi görmektedir.

“Arnavutluk, özellikle de Afgan eroininin Orta Asya’dan Batı Avrupa’daki bölgelere taşınmasında kullanılan bir geçiş ülkesidir. 2008 yılında, eroin ve marihuana yakalamaları azalmıştır. Hâlâ Arnavutluk, Avrupa pazarlarına gönderilecek esrarın üretildiği bir ülkedir ancak esrar yetiştirme işi, hükümetin erişmesi kolay olmayan uzak dağlık bölgelerine taşınmıştır. Arnavutluk Hükümeti, uluslararası baskı ve yardımların sonucunda, suçlu unsurları daha özenle incelemekte ancak kaynak eksikliği ve yerel yozlaşma sorunları neticesinde yine bu sürece darbe inmektedir. Arnavutluk, 1988 BM Uyuşturucu Maddeler Sözleşmesi’nin bir tarafıdır.”¹⁰

Aynı raporda Arnavutluk’un Asya’da başlayan ve Batı’da sona eren uzun bir koridorun bir parçası olduğu belirtilmektedir. “Arnavutluk’ta narkotik ticareti, en kazançlı illegal mesleklerden biridir. Organize suç grupları, ülkenin stratejik konumlanması, zayıf yasa uygulamaları, reform edilmemiş hukuk sistemi ve boşluk veren sınırlarından ötürü Arnavutluk’u uyuşturucu madde ve diğer kaçakçılık türleri için bir geçiş noktası olarak kullanmaktadır. Arnavutluk, Türkiye-Bulgaristan-Makedonya-Arnavutluk ülkelerinden geçen “Balkan Yolu” aracılığıyla İtalya, Karadağ, Yunanistan ve Batı Avrupa’nın geri kalan ülkelerine kaçak yollarla götürülen Afgan eroini için geçiş noktasıdır. Sınırlı ancak gittikçe artan oranlara sahip kokain ticareti de, Güney Amerika’dan Arnavutluk’a hem iç tüketim hem de dış dağıtım amaçlarıyla getirilmektedir. Ayrıca etnik Arnavutlar kullanılarak, diğer ülkelerden Arnavutluk, İtalya ve Yu-

nanistan'a kokain ve eroin kaçakçılığı yapan suç şebekelerinin sayısı da gittikçe artmaktadır.”¹¹

Esrarı istisna tutmak kaidesiyle, Arnavutluk'ta illegal uyuşturucu maddelerin üretimi çok fazla değildir. İç İşleri Bakanlığı'nın Narkotikle Mücadele Birimi yetkililerine göre esrar, Arnavutluk'ta yetiştirilen, üretilen ve bölgesel olarak satışı yapılan tek uyuşturucu maddedir. Polis ve yerel yönetimler tarafından uygulanan yok etme programları, esrar yetiştirme oranını göze çarpan oranlarda düşürebilmeyi başarsa da, yetiştiricilik tüm girişimlere rağmen yine de el altından yürütülmektedir. “2008 yılında sentetik madde üretimi için hiçbir laboratuvar bulunamadı ve sentetik uyuşturucu madde ticareti ülkede yok gibi gözüküyor. Arnavutluk, öncü kimyasalların büyük oranlarda üretildiği bir ülke değildir.”¹²

4.1. Yasa Uygulama Girişimleri ve Başarılar

Arnavutluk polisi; teknolojinin, gelişmiş polislik tekniklerinin gittikçe daha fazla kullanılması ve genel kapasite artımı ile narkotik karşıtı operasyonlarda yol katedebilmiştir. Hem İtalya hem de Yunanistan'daki uyuşturucu madde yakalama sayıları, Arnavutluk'tan bu ülkelere taşınan uyuşturucuların sayısında da bir düşüş yaşandığının göstergesidir ki bu da, Arnavutluk'un konuyla ilgili girişimlerinin başarıya ulaştığı gösterir.

Arnavut otoriteleri ülke genelinde, özellikle de Fier, Tiran, Vlora ve Durres limanlarında geniş çaplı polis operasyonları ve uyuşturucu madde yakalama operasyonları düzenlemiştir. İtalya, Makedonya, Yunanistan ve Türkiye yetkilileri ile yapılan uluslararası işbirliklerinin sayısında da artış görülmektedir.

“Arnavut yetkilileri, 2008 Ocak ayından Eylül ayına kadar polisin uyuşturucu ticaretinden 354 kişinin tutuklandığını ve buna ilaveten 32 kişinin de arandığını raporlamıştır. Polis bu süreç esnasında 59 kg. eroin, 2.092 kg. marihuana ve 1 kg. kokain ele geçirmiştir. Ayrıca, 143.655 esrar ve 61 afyon bitkisi imha edilmiştir. Tüm bunlarla eş zamanlı olarak İtalyan otoriteleri tarafından yakalanan uyuşturucu sayısında da ciddi bir düşüş gözlenmiştir. İtalya'da 2008 yılının ilk dokuz ayında, tarihinde ilk defa, Arnavutluk'tan gelen yalnızca 10 kg. eroin ve 4 kg. marihuana yakalanmıştır.”¹³

Arnavutluk'ta yakalanan uyuşturucuların sayısındaki artış, Arnavutluk'ta hem ülke içi tüketim hem de Yunanistan ve İtalya'ya ihraç amaçlarıyla kokain ticaretindeki belirgin artışı işaret etmektedir. Genel Savcı'nın yıllık raporuna göre, organize suç davaları 2006 yılından 2007 yılına %30 artış göstermiştir. Aynı dönem içinde narkotik ticareti ve yetiştirme vakalarının sayısı %16 oranında artmıştır.”

5. Yolsuzluk

Gelişmiş ülkeler dâhi yolsuzluğa karşı bağımsızlık kazanamamıştır, ancak geçiş dönemi yaşayan daha az gelişmiş ülkelerde bu olguyla sık karşılaşılır ve yayılma olasılığı daha fazladır. Yolsuzluk ile mücadele, 2005 yılı seçimlerindeki seçim kampanyasında merkez sağ çoğunluğun anahtar vaatiydi. Şimdiki hükümet “Tertemiz ellerle” sloganıyla başa geçmiştir. Bu fenomenle savaşta uygulanan sayısız girişime rağmen, hükümetin hedefine ulaştığını iddia etmek pek mümkün değildir. Yolsuzluk hâlâ sağlık sistemi, yönetim, adalet sistemi, gümrükler gibi devletin neredeyse tüm sektörlerinde görülmektedir.

Bu fenomenin gelişmesine yol açan nedenler sayısızdır. Geçmişten kalan ve önceden oluşturulan her şey alabora edilmiştir. Çünkü eski diktatör rejimin kurbanı olan Arnavut vatandaşlarının görüşüne göre Enver Hoca rejiminden kalan hiçbir şey korunmamalıydı. Ancak yeni sistem, aralarında yolsuzluklarının da bulunduğu pek çok sorunu beraberinde getirmiştir.

Yolsuzluk, Arnavutluk’un en derin ve değişmez sorunlarından biri olarak kalmaya devam etmektedir. Düşük maaşlar, sosyal ortamlarda rüşvet alınması ve Arnavutluk’un sıkı sosyal ağları, polis, hâkim ve gümrük memurlarının yolsuzluğa karşı önlemler almasını engellemekte ve yolsuzluk, organize suç ve uyuşturucu ticaretine yardımcı olmaktadır. Mayıs 2006’da hükümetin yolsuzlukla mücadele vaatinin bir parçası olarak Arnavutluk, BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi’ni imzalamıştır. “2007’de ve 2008 yılının ilk yarısında polis ve adliye, yolsuzlukla mücadele anlamında devlet memurlarının ve yasa uygulayıcı personellerin incelemelerini yoğunlaştırmıştır. Başsavcı, yıllık Parlamento raporunda, 2007 yılında yolsuzlukla ilişkili suçlarla ilgili olarak cezalandırılan devlet memurları sayısının 2006 yılı rakamlarına göre %27 artış gösterdiğini belirtmiştir. 2007 yılında, savcılar 385 davalıya karşı 663 yolsuzluk işlemi kaydetmiştir. 2007 yılının sonundan itibaren 172 davalıya karşı açılan davalar mahkemeye taşınmış ve 62 davalı suçlu bulunmuştur.”¹⁴

Yolsuzluk davalarının genelde artış gösteren rakamları, savcı ve polis kollarının yolsuzlukla mücadeleye baş koyduğunun göstergesidir. Bu rakamlar, 2005 ve 2006 yıllarından bu yana büyük gelişim sağlandığını gösterse de Arnavutluk, tamamen tarafsız işlemler için hukuk sistemi bağımsızlığından yoksundur ve davaların çoğu hiçbir zaman çözümlenmemektedir. Devletin yüksek memurlarına dava açılmaması durumu yolsuzluk soruşturmalarını genel olarak aksatmaktadır. Ancak Ekonomik Suç ve Yozsuzlukla Mücadele Ortak Soruşturma Birimi’nin oluşturulmasının Arnavutluk sermayesi üzerinde yolsuzluk yapma girişimleri üzerinde dikkate değer oranda etkisi olmuştur.

Bu arada Arnavutluk hükümeti, finansal-ekonomik suç, yolsuzluk ve para aklama gibi eylemleri önleme girişimlerini artırmıştır. Bu anlamda Arnavut-

luk Parlamentosu, Eylül 2007'de Devlet Polis Yasası'nı kabul etmiş ve polis devletinin yeniden düzenlenmesine gitmiştir.

"Eylül 2005 – Eylül 2008 yılları arasındaki dönemde, 4583 suç kaydedilmiş, bu suçların

4.368'i açığa çıkarılmış, 1.023'ü suçu kesinleştirilerek tutuklanmış, 55'i alıkonulmuş ve 2.606'sı serbest kalmıştır."¹⁵

6. Öneriler

6.1. Göç Koşullarının Kolaylaştırılmasına Yönelik Öneriler

Göçmenlerden gelen gelirler GSMH'nin %15'ini oluşturmaktadır. Bu gelir kaynağı Arnavutluk'ta önemli bir rol oynamaktadır. Göçlerin; ev sahibi ülkeler, göç veren ülkeler ve göçmenler için yararlı olabilmesini sağlamak için ilgili devletler arasında daha büyük işbirliği ve daha yakın politika koordinasyon çalışmaları yapılmalıdır. Böylece emek arzı, talebi karşılayabilecektir. Bu, göçmenlerin yasal hakları ile uyumlu olan göçmenlere ev sahipliği yapan ülkelerin bakış açısından politik ve sosyal olarak kabul edilebilir özellikte olan mecralar aracılığıyla yapılabilir.

Mevcut ikili anlaşmaları geliştirmek için ve göçmenlerin iş gücü arzını ev sahibi ülkelerin talebi ile dengeleyerek ekonomik özendirmelerle bölgede göçü kolaylaştırmak için daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

Etkili bir göç politikası için hazır bir çözüm bulunmamaktadır; ancak, kısa vadeli göçlerin kısa vadeli veya tekrarlanan göçlerle birleştirilmesi uygulanabilecek potansiyel bir çözüm olabilir. Kısa vadeli göç etme durumu göçmenlerin yurtdışında kısa süreli olarak çalışmasını mümkün kılan bir uygulamadır ve böylece gittikçe artış gösteren sürekli göç örnekleri oluşturulmaz.

İkili anlaşmaların güçlendirilmesi, kısa süreli göç veya devirli göç gibi yeni yaklaşımlarla sağlanabilir. Bu yeni yaklaşımlar pozitif sonuçlar verirse, elde edilen fayda üçe katlar. Göç döngüsünün olası faydaları arasında şunlardan bahsedebiliriz: Ev sahibi ülke karşılaştığı iş gücü sıkıntılarını karşılar, böylece gelirler yükselir ve aynı zamanda yasal göçle ilgili sosyal gerilimler düşürülür. Göç veren ülkeler, aksi takdirde boşa harcanacak beşeri sermayeleri biriktirme imkânı bulur, göçmenler gelirlerini yükseltir, beşeri sermaye oluşturulur, aile bağları korunur ve tasarruflar artırılır.

6.2. Kan Davalarını Önlemeye Yönelik Öneriler

Kan davaları çoktandır Arnavutluk'ta ulusal çaplı bir soruna dönüşmüştür. Bu nedenle, Arnavutluk'ta yüzyıllardır devam etmekte olan bu olgunun önüne geçecek ulusal bir strateji taslağının çizilmesi şart hale gelmiştir.

Söz konusu fenomen artık, ülkenin kendisini oturtmak istediği entegrasyon aşamasında anormal bir duruma dönüşmüştür ve bu nedenle kan davalarına karşı “savaş” için ulusal bir strateji taslağı belirlenmelidir. Devlet kurumları ve kâr amacı gütmeyen organizasyonlar arasında bu olguya karşı bir koordinasyon ve işbirliği teşvik edilmelidir.

Tüm kurumların katılımını gerektiren koordine bir eylem planı olmadan Meclis, Bakanlar Konseyi, ulusal güvenlik, yerel yönetim, adalet sistemi ve kan davasına karşı yapılan mücadelenin başarılı olması beklenemez. Hukukun üstünlüğünün ve yasalara saygının güçlendirilmesi, kan davası vakalarının önlenmesi anlamında büyük önem ihtiva eden etkenlerdir.

“Kanun’la mücadele” stratejisi, devlet otoritesinin güçlendirilmesi, vatandaşlar arasında güvenlik duygusunun artırılması, Kanun etkisi altındaki ayrı ekonomik bölgelerin gelişimi gibi kimi önlemler içermelidir. Bu önlemler, eğitimsel ve yasal farkındalık fikrinin geliştirilmesi, adalet ve özgürlüğün teminatçısı olarak hukuk devleti değerlerine inanma, çatışmaların tanımlanması, müzakere edilmesi ve vaktinde çözümlenmesi, uzlaşma ve masum insanları hareketsizlikten kurtarma için yerel yönetim yapıları, polis, hükümet dışı örgütler arasındaki işbirliğini güçlendirme; kan davası kurbanlarını ekonomik yardımlardan, etkilenen çocuklara yönelik özel rehabilitasyon programlarına kadar çeşitli yollarla rehabilite etme; artan kan davası olaylarıyla savaşmada polis gücünden, adli tatbikata ve mahkemelere kadar tüm yapıların birlik halinde hareket etmesi yoluyla yasal önlemler sunma; bu anlamda polisin yasal belgeleme ve cinayet faillerini tutuklama çalışmalarını yoğunlaştırması; kamuya kan davası ve ülkenin uluslar arası imajının korunması konularında doğru ve tarafsız bilgiler sunma şeklinde sıralanabilir.

6.3. Yozsuzlukla Mücadele ve Uyuşturucu Ticareti ile Mücadeleye Yönelik Öneriler

Dönüşüm içindeki ülkelerin uygulamaları, yolsuzlukla mücadelenin, siyasi çabalar söz konusu olmadığı sürece başarısız olacağını göstermektedir. Bu sonuç, siyasi elit tabakanın yolsuzlukla mücadele istekliliğinin olmadığı Arnavutluk örneğinde de görülmektedir. Arnavutluk’ta yolsuzluk seviyesi oldukça yüksek ve görünür düzeydedir. Geçtiğimiz yıl içinde devletin yüksek memurları ile ilgili pek çok yolsuzluk vakası basın aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuş, yine de gereken yasal önlemler alınmamıştır.

Arnavutluk, bu fenomenle savaşta gerekli olan yasalara sahiptir. Asıl sorun, hukukun üstünlüğüne duyulan saygıdaki eksiklik ve siyasi tarafların sorununa getirilecek çözüm yollarını tespit etme anlamındaki isteksizliğidir. Yasa

uygulama ve iyi hükümet yönetimi, yolsuzluk seviyesi ve diğer benzeri olguların sıklığını düşürme girişimlerini büyük oranda etkileyecektir.

Yolsuzlukla mücadele çok karmaşık bir süreçtir ve çeşitli etkenlerin sonuçlarıyla ilintilidir. Bu nedenle yasalar ve anayasa düzeyinde daha fazla dikkat gerektirmektedir. Fakat en önemli yolsuzlukla mücadele araçlarından biri, adalet sisteminin etkili yasa uygulamaları aracılığıyla yolsuzluk eylemlerinin önlenmesi ve sona erdirilmesidir. Bu perspektifte; dokunulmaz, profesyonel olarak hazırlanmış, sorumluluk ve şeffaflıkla çalışmaya odaklı, ciddi yargıları olan ve ilgili çatışmaların yaşanmadığı güçlü bir hukuk sistemine sahip olmak gerekir.

Yalnızca bu şekilde vatandaşların genelde adalet organlarına dair önyargılara dayanan güveni artırılabilir. Bu tespit, sağlık çalışanları, gümrük ve vergi memurlarından sonra hâkimleri yolsuzlaşma gruplarının başında sınıflandırılan vatandaşlar arasında gerçekleştirilen çeşitli anketlere dayandırılmaktadır.

Böylece adalet uygulamalarında yolsuzlukla mücadelede ve adalet sisteminin bütün olarak güçlendirilmesinde gerçekleştirilecek reformların yanı sıra vatandaşların yolsuzlukları bildirme güveni ve farkındalığını artırma girişimlerinin de yapılması yararlı olacaktır.

Yukarıda bahsedilen hedefe ulaşabilmek için kullanılacak temel yol, kamuoyunun takip ettikleri prosedürler ve ünvanları yanı sıra yolsuzluğun önüne geçecek pozitif tanımlama modelleri hakkında bilgilendirilmesi olacaktır.

Memurların yolsuzluklara bulaşması bir ülkede görülebilecek en tehlikeli fenomendir ve konuya olası tüm yollarla çözüm bulmaya çalışılmalıdır. Tüm ülkeler, gelişim süreçlerinin herhangi bir aşamasında bir şekilde bu sorunla karşılaşmış ve zaman içinde sorunu merkezinden alt edebilmişlerdir.

Arnavutluk; polis memurlarının, gümrük memurlarının ve üst düzey memurların entegrasyonu konusuna özel ilgi göstermek zorundadır. Sorun daha başlangıcında yakalanabilirse, mücadele süreci kolaylaşacaktır. Az miktarda girişi olan küçük bir ülkenin, mevcut yolsuzluk ve uyuşturucu ticareti ortamı ile savaşıma ve bunları kontrol altına alma yönünde ciddi çabalar sarf etmesi durumunda, uyuşturucu ticaretini önleme anlamında şansı daha bol olacaktır. Sonuç olarak, Arnavutluk gibi küçük bir ülkenin uyuşturucu kullanımını kontrol altına alma şansı yüksektir.

Notlar

- ¹ ISTAT, Report on the composition of the population, January 2008
- ² ISTAT, Report on the composition of the population, January 2008
- ³ Study, In 2019, the population in Tirana will triple, Albania Newspaper, 2 November 2008
- ⁴ Bank of Albania, the Monetary Policy Report Quarter III of 2008
- ⁵ Bank of Albania, Monetary Policy Report for Quarter I of 2008
- ⁶ Shekulli Newspaper, 21, June, 2007, the IOM report, June 20, 2007
- ⁷ Bank of Albania, Monetary Policy Report for Quarter I of 2008
- ⁸ Report on blood feuds in Albania, the Committee for Nationwide Reconciliation, 01 April 2009, p.4
- ⁹ Report on blood feuds in Albania, the Committee for Nationwide Reconciliation, 01 April 2009, p.4
- ¹⁰ 2009 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR), Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, February 27, 2009
- ¹¹ 2009 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR), Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, February 27, 2009
- ¹² Report of the Ministry of the Interior over the years 2005-2008, September 2008, P.23
- ¹³ Report of the Ministry of the Interior over the years 2005-2008, September 2008, P.17
- ¹⁴ 2009 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR), Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, February 27, 2009
- ¹⁵ Report of the Ministry of the Interior over the years 2005-2008, September 2008, P.24

Referanslar

- ISTAT, Report on the composition of the population, January 2008
- Albania Newspaper, The study: In 2019, the population in Tirana will triple, 2 November 2008
- Bank of Albania, the Monetary Policy Report Quarter III of 2008
- Bank of Albania, Monetary Policy Report for Quarter I of 2008
- Shekulli Newspaper, The IOM report, 21 June, 2007
- Bank of Albania, Monetary Policy Report for Quarter I of 2008
- The Committee for Nationwide Reconciliation, Report on blood feuds in Albania, 01 April 2009
- Bureau of International Narcotics and Law Enforcement Affairs, 2009 International Narcotics Control Strategy Report (INCSR), February 27, 2009
- Report of the Ministry of the Interior over the years 2005-2008, September 2008